

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum Deus sit in omnibus rebus per essentiam, præsentiam
& potentiam. art. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

gumentatur ab inferiori ad suum superius affirmando, nempe ab operatione Dei immediata in res creatas, ad existentiam Dei in illis per operationem in commune, nihil curans, sit ne id accipiendum pro mediata, an pro immediata operatione, vel certe argumentatur à definitione existentiae Dei in rebus per contactum suae virtutis, ad definitum: quippe cum Deum existere in rebus per contactum suae virtutis, non aliud sit, quam operari in eas immediate: quare inferre Deum esse in rebus per contactum suae virtutis, ex eo quod operetur in eas immediate, est argumentari à definitione attributi, quod demonstratur, ad definitum, atque adeo argumentum est à priori: Si verò dicamus D. Thomam intendisse concludere existentiam Dei in rebus per relationem praesentiae, tunc, inquit, *argumentatur à fundamento, seu ratione fundandi relationem, nempe ab actione immediata qua res creatas producit ac conservat, ad relationem praesentiae, quae eam consequitur, quare argumentum est à posteriori.* Neque D. Thomas supponit Deum prius esse praesentem per immensitatem suae essentiae, quam operetur. Eodem ferè modo respondent ad argumentum Scoti Capreolus in 1. d. 37. q. 1. & Ferraricensis 3. contra gentes c. 68.

Deum non est alicubi à contactu & actione, sed à relatione rationis praesentiae ad spaciū, quae omnem actionem antecedit. Angeli non sunt in loco per operationem. Prima conclusio. Deus prius est praesens spacio, quam in eo operetur. Agens creatur ad actionem praerogant praesentiam non solum ad spaciū, sed etiam ad passivum. Deus autem hanc secundam non praerogant. Secunda conclusio. Deus ex infinitate & immensitate suae essentiae ante omnem actionem habet esse ubique, id est, in omni parte spaciū. Deus ex operatione immediata demonstratur praesens alicubi non à priori sed à posteriori. Tertia conclusio. Deus prius operatur ad extra, quam sit in rebus creatis.

Quoniam verò in ea sum sententia, ut existimem, Deum non dici esse alicubi à contactu & actione, qua immediate ibi operetur, sed à relatione praesentiae, quae per comparisonem ad spaciū antecedit omnem operationem diuinam, & quam probè dicit Caietanus relationem, esse relationis: atque insuper existimo substantias corporis expertes non esse in loco per operationem, ut sectatores D. Thomae affirmant, aliquibus conclusionibus subiiciam quid de proposita difficultate sentiam.

Prima est. Prius est Deum praesentem esse spacio, in quo aliquid immediate operatur, quam cum ibidem operari. Haec disputatione praecedente confirmata est: praesentia namque atque indistantia à spacio, in quo aliquid immediate est efficiendum, conditio est praerogata ad actionem immediatam, imò est coniunctio omnino ad id necessaria. Arist. 7. Physicorum, & 1. de generatione etiam dixit esse necessariam praesentiam atque indistantiam agentis à passivo, tanquam requisitam coniunctionem ut sequatur actio. At loquebatur de agentibus naturalibus, quae cum producere non possint effectum de nihilo, illam quoque praesentiam praerogant ad actionem. Agens autem, quod sua actione non totam valet producere, ut est Deus, non praerogant praesentiam, ac coniunctionem cum passivo, sed sua actione illam efficit.

Secunda. Deus ex infinitate & immensitate suae essentiae ante omnem actionem habet esse ubique, hoc est, in omni parte spaciū, non solum eius quod occupat mundus, sed etiam infiniti quod est extra caelum. Ex operatione verò Dei immediata in aliquo spacio, non à priori, sed à posteriori demonstratur, Deum ibi praesentem esse secundum suam substantiam. Vtraque pars perspicua est ex dictis disputatione praecedente. Osum namque est, Deum ex aeternitate atque necessitate naturae ante omnem operationem ad extra, esse in infinito spacio, operationemque esse posteriorem eiusmodi existentiae in spacio, eò quod conditio haec ad operationem immediatam, ut prior, omnino requiratur.

Tertia. Prius est Deum operari ad extra, quam esse in rebus creatis, illisve praesentem esse. Haec manifestata est, quoniam relatio praesentiae Dei comparisonem rerum creaturarum supponit earum existentiam: actio autem Dei prior est existentiae illarum, ut potè, per quam res creatae accipiunt esse: ergo

A prius est operari Deum ad extra, quam ipsum esse in rebus creatis, illisve praesentem esse.

Quarta denique est. Ex praesentia, atque existentia Dei in spacio, quae productionem rerum creaturarum antecedit, & ex praesentia, & existentia rerum creaturarum in eodem spacio, quae posterior est productione, qua in eo producuntur, resultat praesentia, atque existentia Dei in rebus creatis. Quia enim Deus & res creatae praesentes sunt eidem spacio, praesentes etiam sunt inter se.

Quarta conclusio. Praesentia Dei in rebus creatis, resultat ex praesentia Dei ad spaciū & earundem rerum ad id spaciū.

Hoc loco examinandum esset, utrum etiam ad producendos effectus causarum secundarum concurrat Deus immediate, atque adeo, etiam ex immediato ipsius concursu ad omnem effectum liceat colligere praesentiam, existentiamque Dei in omnibus rebus. Quia tamen commodius id fiet q. 1. art. 1. 3. in eum locum quaestionem hanc relinquamus.

ARTICVLVS II.
Vtrum Deus sit ubique.

PRÆCEDENTE articulo quaesuit de existentia Dei in omnibus rebus: in hoc verò quaerit de existentia Dei in omni loco, non ut res est, sed ut locus est.

Deus est ubique, id est, in omni loco, repletus, non se ipso repletus illum formaliter, sed efficienter.

Respondetq; Deum esse in omni loco repletivè, non quidè formaliter, quasi ad modum corporum ipse repleat loca, sed efficienter, quatenus scilicet efficit, conservatq; corpora quibus loca replentur. Huius articuli explicatio ex dictis in praecedente perfacilis est.

ARTICVLVS III.
Vtrum Deus sit in omnibus rebus per essentiam, praesentiam, & potentiam.

IRCA hos tres modos, quibus Deus dicitur esse in omnibus rebus, animadvertendum est, omnes supponere existentiam vtriusque extremi in rerum natura. Atque hoc supponit D. Tho. ut notum. Quare Deum esse in rebus per praesentiam est, res esse in rerum natura, & conspici à Deo, ratione cuius conspectionis dicuntur esse in conspectu & praesentia ipsius. Deum verò esse per potentiam in omnibus rebus est, res esse in rerum natura, & subesse potestati diuinæ. Denique Deum esse per essentiam in omnibus rebus est, res esse in rerum natura, & Deum non distare ab illis secundum suam substantiam. Ex his facile solues obiectiones Durandi in 1. d. 37. q. 1. & Aureoli apud Capreolum eadem distinctione.

Deum esse in omnibus rebus per essentiam, praesentiam & potentiam, quid.

Circa peculiarem modum, quo Deus existit in sanctis per gratiam & caritatem, notandum est, cum gratia & caritas, inter omnes Dei effectus pro huius vitae statu hominibus concessos, sint nobilissimi (etenim his supernaturalibus donis Deus nos filios adoptivos, ac haeredes vitae aeternae constituit, redditque dignos sua dilectione, ac consortio) hinc efficit, ut per caritatem & gratiam dicatur Deus peculiariter esse in sanctis suis. Eadem etiam ratione dicitur esse in eis tanquam in templo quod ipse inhabitat: recedente verò ab eis caritate dicitur etiam Deus peculiari quodam modo ab eis recedere. Non est tamen negandum aliis etiam rationibus esse Deum in hominibus & in aliis rebus, ut per peculiaria signa, quibus interdum suam praesentiam manifestat ac testatur, quo pacto dixit Iacob Genesios 28. de loco ubi vidit angelos ascendentes, & descendentes per scalam à terra ad caelum usque pertingentem, *verè Dominus est in loco isto.* Et Exodi 3. de loco ubi Moyses vidit

Deus per caritatem est in sanctis nobilissimo quodam modo non tamen negandum est esse etiam aliis modis supernaturaliter in rebus.

vidit rubum ardentem dictum est, *Locus in quo stas, terra sancta est*: quia scilicet ibi erat Deus per mysticæ rei manifestationem. Adeft etiam Deus summis Pontificibus & Conciliis vniuersalibus, ne errare possint in definiendis iis, quæ vel ad fidem, vel ad mores pertinent.

ARTICVLVS IV.

Vtrum esse vbique sit proprium Dei.

esse vbique proprium est Dei.

ETA esse vbique vt sit totus in omni loco, & totus in qualibet cuiusque loci parte, & insuper vt nulla potetia dari possit locus, in quo non sit, ita est proprium Dei, vt nulli alteri rei, etiam vniuerso ipsi possit conuenire. Atque hæc sunt quæ D. Thomas in hoc articulo docet.

QVÆSTIO IX.

De Dei immutabilitate.

ARTICVLVS I.

Vtrum Deus sit immutabilis omnino.

ordo & sensus in quaestio.

DIVVS Thomas acturus q. sequente de Dei infinitate quoad durationem, nempe de æternitate, excludit hac quaestione ab eo imperfectionem mutationis, ex cuius priuatione demonstratur etiam æternitas. Porro mutatio in hac quaestione sumitur latissimè, vt comprehendit omne genus mutationis, quæ quoquo modo potentiam passiuam exigeret in eo, quod ita mutaretur, vt D. Thomas hoc loco ad primum explicat, & satis innuit verbum illud tituli huius articuli, *omnino immutabilis*.

Conclusio. Deus est immutabilis omnino.

Conclusio est. Deum esse omnino immutabilem. Est de fide, vt constat ex illo Malach. 3. *Ego Deus & non mutor*. Iacob. 1. *Apud quem non est transmutatio, neque vicissitudinis obumbratio*. Numerorum 23. *Non est Deus vt homo, vt mentatur, nec vt filius hominis, vt mutetur*. Capite firmiter, de summa Trinitate & fide Catholica ex Concilio Lateranensi 2. *Vnus solus est verus Deus, æternus, immensus, & incommutabilis*.

Rationibus etiã probatur primò, quoniam quod mutatur est in potentia ad id, ad quod mutatur, admittitque aliquam compositionem, saltem cum eo, ad quod mutatur: sed Deus est actus purus, simplexque omnino, vt q. 3. demonstratum est: ergo nulla ratione potest mutari. Secundo, Deus est prima causa, & ob eam rationem est ens quod omnino necesse est esse, quòdque neque incipere potuit, neque potest desinere, vt q. 2. art. 3. ostendimus, atque de ipsius essentia est sua propria existentia, vt q. 3. art. 4. confirmauimus: ergo nec secundum accidentia, nec secundum substantiam, siue ad esse, siue ad non esse, est mutabilis: tum propter infinitatem atque immensitatem suæ essentia, ratione cuius, vt est in infinito atque omni spacio imaginario, vt q. præcedente art. 1. disput. 3. demonstratum est, ita mutari nequit secundum locum: tum etiam quoniam cum sit fons & origo totius esse, omnia præhabet in se, si-bique est sufficiens, atque nullius eget, & idcirco mutari nequit ad aliquod accidens acquirendum.

Obiicitur primò.

Obiicit aliquis. Cùm Deus sit in omnibus rebus, vt q. præcedente fuit explicatum, erit in lapide: quando ergo lapis mouetur de loco in locum, Deus saltem per accidens mouebitur ad motum lapidis. Consequentia ex eo probatur, quia quando aliquid

A mouetur, omnia quæ in eo sunt mouentur simul, saltem per accidens.

Secundo.

Præterea, quod transit ab otio in operationem, mutatur: Deus autem ex tempore creauit mundum, cùm ex æternitate nihil fuisset molitus: ergo mutatus est.

Ad primum.

Ad primum neganda est consequentia. Ad probationem dicendum, illud non esse verum de eo, quod ita est totum in eo, quod mouetur, vt simul etiam sit totum vbique: quare cùm Deus propter immensitatem suæ essentia vbique sit totus, etiam in loco infinito imaginario, vt superiori quaestione comprobatum est, efficitur, vt ad nullum locum possit peruenire lapis, in quo Deus non sit, neque desinere possit locum, in quo ipse Deus non maneat, & ob id fieri nequit, vt moto lapide, Deus moueatur, etiam per accidens ad illius motum, quamuis lapidè perpetuò, quocumque eum moueas, comiteretur. Sicut enim si primum mobile esset animatum animo indiuisibili, qui totus esset in toto orbe, & totus in qualibet parte, licet orbis moueretur circulariter, ratione suarum partium, quæ perpetuò singula mutarent situm in spacio, animus tamen, neque per accidens quidem moueretur ad motum singularum partium, eò quòd semper esset totus in singulis punctis spacij, ac proinde numquam inciperet esse, vbi antea non erat, neque desineret esse in aliquo puncto in quo totus non maneret: ita idem maiori cum ratione dicendum est de Deo, quando mouetur lapis, aut alia res creata, in qua Deus sit, eò quòd Deus totus vbique sit, & totus vbique maneat.

Animaduerte autem, non bene responsum, si quis fortè sibi persuaderet, vt aliquid moueatur per accidens ad motu eius, in quo est, oportere, vt illi sit quasi alligatum: Deum autem non esse alligatum lapidi. Fortè enim videri posset alieui, quemadmodum non est necesse, vt angelus, qui existens in quadam parte spacij mouet primum mobile, imprimendo impulsium successiue illius partibus, quæ eò perueniunt, moueatur ad motum earundem partium, eò quòd illis non sit alligatus, sed illis recedentibus, ipse perpetuò maneat in eadem parte spacij, ita Deu non moueri ad motum lapidis, eò quòd illi non sit alligatus. Hæc, inquam, non esset legitima solutio, nam licet Deus annihilando lapidem posset desinere esse in eo, ex hypothesi tamen quòd illum conseruaret, necessariò est in eo: quare si Deus non esset in loco, ad quem lapis mouetur, necessariò moueretur ad motum lapidis: sicut Christus, ex suppositione, quòd sit in hostia consecrata, necessariò quoad humanitatem, mouetur per accidens ad motum hostia, quando hostia tota mutat locum: secus autem quando non mutando secundum se totam locum, moueretur circulariter.

Ad secundum. Deus creatus ex tempore, cur non mutetur.

Obiicitur.

Ad secundum neganda est maior de transitu per operationem transeuntem, qualis est creatio: ignis namque immotus calefacit aquam sibi coniunctam, cùm tamen antea eam non calefaceret.

Obiicit tamen, fieri nequit, vt emanet de nouo actio ab agente in passum, nisi facta prius mutatione aliqua, vel in agente, vel in passio: reddenda quippe est ratio, quare potius modo, quam antea operetur: neque alia poterit reddi, nisi motus, quo vel agens passio, vel passum agenti admorum, aut noua voluntas agentis ad operandum, quæ antea non esset, aut aliquid simile: cùm ergo creationem mundi non præcedat motus, aut variatio aliqua rerum creatarum, quæ ante creationem non erant, fit, vt præcedat mutatio, aut variatio in Deo, saltem quoad actum voluntatis.

Ad